

تحلیل محتوا و استنادی مقاله‌های چاپ‌شده در فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی

غلامحسین رضایت *

دریافت مقاله: ۹۴/۵/۲۶

پذیرش نهایی: ۹۴/۶/۲۷

چکیده

هدف این پژوهش، تحلیل محتوا و تحلیل استنادی مقاله‌های فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی بود. اهداف فرعی تحقیق شامل بررسی گرایش موضوعی مقاله‌ها، الگوی مشارکت نویسندگان به صورت انفرادی و گروهی، جنسیت و سطح تحصیلات نویسندگان، فعالترین نویسندگان و دانشگاه‌ها، سازمانها و مؤسسات پژوهشی، هم‌چنین بررسی نوع و روش تحقیق مورد استفاده، میانگین استنادها، درصد استفاده از منابع فارسی و لاتین، وضعیت روزآمدی منابع مورد استفاده، میزان رعایت سبک استناددهی مورد قبول مجله و پراستنادترین منابع و نویسندگان بود. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و برای تحلیل داده‌های تحقیق از روش تحلیل محتوا و تحلیل استنادی استفاده شد. مواد و محتوای این تحقیق شامل ۸۱ مقاله چاپ‌شده در ۱۳ شماره از مجله طی سالهای ۱۳۸۹-۱۳۹۳ بود. در تحلیل داده‌های این پژوهش از آمار توصیفی شامل فراوانی، درصد و میانگین و آمار استنباطی شامل آزمون مجذورکای استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که بیشترین گرایش موضوعی مقاله‌ها را «مبانی و اصول تعلیم و تربیت» با فراوانی ۱۰ و معادل ۱۲ درصد تشکیل می‌دهد. آمار مشارکت نویسندگان در سالهای مورد بررسی نشان می‌دهد در مجموع ۷۳ درصد از مقاله‌ها به صورت گروهی و تنها ۲۷ درصد مقاله‌ها به صورت انفرادی (تک نویسنده) تولید شده و بیشتر نویسندگان مجله را مردان با ۵۲ درصد و بیشترین سطح تحصیلات نویسندگان را مقطع تحصیلی دکتری با ۵۶ درصد تشکیل می‌دهد. هم‌چنین نتایج تحقیق نشان داد پرکارترین نویسندگان این مجله آقایان سعید بهشتی از دانشگاه علامه طباطبائی با ده مقاله و رضا علی نوری از دانشگاه اصفهان با هفت مقاله بوده‌اند و دانشگاه جامع امام حسین (ع) با ۱۶ نفر نویسنده، بیشترین نقش را در تولید مقاله‌های این مجله بر عهده داشته‌است. هم‌چنین بیشترین نوع تحقیقات را پژوهشهای کیفی با ۷۸ درصد و بیشترین روش تحقیق مورد استفاده، روش توصیفی - تحلیلی با ۶۷ درصد و از میان منابع مورد استفاده ۸۲ درصد منابع به زبان فارسی و ۲۰ درصد از منابع روزآمد بوده است. میانگین کل منابع مورد استفاده ۲۶/۲ منبع به ازای هر

مقاله و کتاب با ۷۴ درصد پر استنادترین منبع و علامه محمدحسین طباطبایی با ۷۳ بار پر استنادترین نویسنده و میزان رعایت سبک استناددهی مورد قبول مجله ۷۰ درصد بوده است. **کلید واژه‌ها:** تحلیل محتوای مقاله‌ها، تحلیل استنادی مقاله‌ها، فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، نشریات علمی پژوهشی تعلیم و تربیت.

مقدمه

در دنیای امروز، جامعه‌ای را توسعه یافته می‌دانند که در کنار شاخصهای اقتصادی و جمعیتی نظیر تولید ناخالص ملی، درآمد سرانه، تولید انرژی، میزان امید به زندگی، میزان مرگ و میر و زاد و ولد، ساخت سنی و جنسی جمعیت و شاخصهای دیگر از نظر علمی نیز برجسته و توسعه یافته باشد. گسترش دانش و تولید علم از ملزومات توسعه علمی هر جامعه‌ای به شمار می‌رود؛ زیرا تولید علم، معتبرترین شاخص سنجش رتبه و جایگاه علمی کشورها است. از شاخصهای ارزیابی جایگاه علمی کشورها، تعداد پژوهشها و مقاله‌های علمی هم‌چنین تعداد مجله‌ها و فصلنامه‌های علمی در آن کشور است.

مجله‌ها و فصلنامه‌های علمی یکی از پرکاربردترین مدارک و منابع علمی به شمار می‌رود که امروزه در سطح وسیعی مورد توجه و بهره‌برداری نویسندگان و پژوهشگران رشته‌های مختلف قرار می‌گیرد. مقاله‌های این نشریات به دلیل تازگی و سرعت عمل در ارائه آخرین دستاوردهای علمی، تنوع و کوتاه بودن مطالب، ارزان بودن، ارائه تحلیلهای دقیقتر از موضوعهای پیچیده علمی، دسترسی آسانتر، و ارائه نقدها و بررسیهای علمی به عنوان بستری برای انتشار و ارائه جدیدترین نتایج و دستاوردهای پژوهشهای حوزه‌های مختلف علمی به شمار می‌رود و به سبب این ویژگی، در میان سایر مدارک و منابع علمی از جذابیت بیشتری برای نویسندگان و پژوهشگران، و نسبت به کتابهای علمی از ارزش و اعتبار علمی بیشتری برخوردار است. هم‌چنین به دلیل توسعه آموزش عالی بویژه تحصیلات تکمیلی و افزایش دانشجویان طی سالهای اخیر در ایران و نیاز به انتشار نتایج و یافته‌های فعالیتهای پژوهشی دانشجویان این دوره‌ها روز به روز بر تعداد آنها افزوده می‌شود به گونه‌ای که تعداد مجله‌ها و فصلنامه‌های معتبر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۴ به ۱۰۹۸ مجله (فهرست نشریات علمی دارای اعتبار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۹۴) و تعداد مجله‌ها و فصلنامه‌های معتبر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال ۱۳۹۳ به ۳۳۱ مجله

رسید (فهرست نشریات علمی دارای اعتبار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۹۳). با توجه به این توضیحات و نقش و اهمیتی که مجله‌ها و فصلنامه‌های علمی در تولید و عرضه دانش و علوم جدید دارند، ارزیابی اعتبار علمی این نشریات براساس ملاکها، معیارها و استانداردهای علمی یکی از فرایندهای رایجی است که هم توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و هم توسط مسئولان این نشریات به منظور بررسی نقاط قوت و ضعف آنها صورت می‌گیرد. برای این منظور می‌توان از روشهای «تحلیل محتوا» برای ارزیابی محتوای علمی مقاله‌ها و «تحلیل استنادی»^۱ برای ارزیابی استنادهای ارائه شده در مقاله‌ها بهره جست.

تحلیل استنادی از روشهای معتبر ارزیابی استنادهای متون علمی است که از اوایل دهه ۱۹۶۰م مورد استفاده قرار گرفت. یکی از مهمترین کاربردهای تحلیل استنادی، رتبه‌بندی نشریات علمی، گروه‌های آموزشی، دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و دانشمندان و پژوهشگران است. در استفاده از منابع برای تولید مقالات رفتارهایی بروز می‌کند که اصطلاحاً به آنها «رفتار استنادی»^۲ اطلاق می‌شود (حری و نشاط، ۱۳۸۱). تحلیل استنادی کاربردهای مختلفی دارد و پژوهشگران را در موارد زیادی همچون بهبود کنترل کتابشناختی متون رشته‌های مختلف، تعیین منابع هسته‌ای، گروه‌بندی منابع، پیش‌بینی روند انتشارات، تبیین الگوی استفاده از انواع منابع در فهرست منابع و سیاست‌گذاری مجموعه‌سازی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، کشف گرایش نویسندگان مقاله‌ها در استفاده از منابع متفاوت (اعم از کتاب، مقاله، پایان‌نامه و...) تعیین میزان روزآمدی منابع مورد استفاده در آثار نویسندگان و تعیین مجله‌ها، کتابها و نویسندگان پراستناد یاری می‌کند.

فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی یکی از مجله‌های علمی - پژوهشی دانشگاه جامع امام حسین(ع) است که در طول بیش از دو دهه فعالیت خود تغییر و تحولات مختلفی از جمله تغییر نام نشریه و درجه علمی، هم‌چنین تغییرات مدیریتی را پشت سر گذاشته است؛ با این حال کوشیده است تا به حیات خود ادامه دهد. این نشریه تا شماره ۹ براساس مجوز شماره ۳/۱۱۶۰ مورخ ۱۳۸۶/۰۲/۱۶ دارای درجه علمی - ترویجی و از شماره ۱۰ براساس مجوز شماره ۳/۴۴۳۰۸ مورخ ۱۳۹۱/۲/۳۰ کمیسیون بررسی نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دارای درجه علمی - پژوهشی شده است که پس از دریافت درجه علمی - پژوهشی تاکنون ۸۱ مقاله در قالب ۱۳

1 - Citation Analysis

2 - Citation Behavior

شماره از آن به چاپ رسیده است و اکنون جا دارد که عملکرد بیش از دو دهه فعالیت آن مورد ارزیابی قرار گیرد.

این پژوهش سعی دارد با استفاده از روشهای تحلیل محتوا و تحلیل استنادی مقالات، این نشریه را از شماره ۱۰ تا شماره ۲۲ ارزیابی کند تا الگوی رفتار علمی نویسندگان، وضعیت مقالات و میزان مشارکت علمی پژوهشگران را در تدوین مقالات به شیوه علمی تحلیل کند؛ لذا مسئله این پژوهش ارزیابی اعتبار علمی و استنادی و بررسی نقاط قوت و ضعف این مجله در دو بعد محتوایی و استنادی بود.

پیشینه تحقیق

بررسی تحقیقات، نشان می‌دهد که پژوهشهای فراوانی در زمینه تحلیل محتوا و تحلیل استنادی مجله‌ها و فصلنامه‌های علمی در ایران و خارج از ایران انجام شده است که برخی از آنها تنها به تحلیل محتوای مقاله‌ها و برخی صرفاً به تحلیل استنادی آنها پرداخته، و تنها تعداد اندکی از این پژوهشها هم به تحلیل محتوا و هم به تحلیل استنادی نشریات پرداخته است که در ادامه به بررسی برخی از این پژوهشها خواهیم پرداخت.

پیشینه پژوهشهای داخلی

حری و نشاط (۱۳۸۱) در تحقیقی با عنوان «بررسی رفتار استنادی نویسندگان مقاله‌های مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران از آغاز تا پایان ۱۳۷۹» دریافتند که در ۱۷۹ مقاله ۲۴۶۲ منبع مورد استناد قرار گرفته است که میانگین استنادها برای هر مقاله ۱۳/۸ بود. کتاب با ۵۵ درصد، بیشترین استنادها و مقاله‌های مجلات با ۳۷/۸ درصد رتبه دوم را به خود اختصاص داده است؛ لذا رفتار استنادی نویسندگان مقاله‌ها «کتاب مدار» بود و فاصله نشر منابع به ۸/۵ سال می‌رسید و زبان غالب منابع، انگلیسی بود.

ریاحی‌نیا و نوابی‌نژاد (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوایی و استنادی مقالات فصلنامه تحقیقات زنان» با استفاده از روشهای تحلیل محتوا و تحلیل استنادی به بررسی ۶۰ مقاله این نشریه طی سالهای ۱۳۸۹-۱۳۸۶ پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که بیشترین روش تحقیق مورد استفاده، توصیفی و کم‌استفاده‌ترین روش، تجربی، و بیشتر منابع مورد استفاده در استنادها از نظر روزآمدی در حد متوسط بود. از ۱۶۴۹ منبع مورد استفاده، کتاب با ۴۴/۳ درصد و مقالات با ۳۸/۸ درصد

منابع را تشکیل می‌داد. منابع فارسی زبان با فراوانی ۸۷۴ معادل ۵۳ درصد، منابع انگلیسی زبان با فراوانی ۷۴۸ معادل ۴۵/۴ درصد و منابع عربی زبان با فراوانی ۲۷ معادل ۱/۶ درصد بود. هم‌چنین ۵۵/۸ درصد از نویسندگان را زنان و ۴۴/۲ درصد را مردان تشکیل می‌داد، هم‌چنین از مجموع مقالات مورد بررسی، ۳۷ مقاله معادل ۶۲ درصد به‌صورت گروهی و ۲۳ مقاله معادل ۳۸ درصد به‌صورت انفرادی بود. میانگین کل استنادها ۲۷/۵ استناد به ازای هر مقاله بود.

اشتری (۱۳۸۰) در تحقیقی با عنوان «تحلیل استنادی مقالات فلسفی فارسی طی سالهای ۱۳۷۰-۱۳۷۷» که بر روی ۲۹۹ مقاله فلسفی فارسی انجام داد، دریافت که تعداد متوسط استنادها در هر مقاله ۱۵، و بیشترین میزان استناد به کتاب با ۹۳/۳۸ درصد مربوط بوده است.

همایی، سلیمانی و افشار (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علمی - پژوهشی معرفت فلسفی شماره‌های ۳۰-۱» دریافتند که از ۱۷۷ مقاله بررسی شده، ۱۳۵ مقاله با ۷۶ درصد به صورت انفرادی و ۴۲ مقاله با ۲۴ درصد به صورت گروهی بوده است. درباره جنسیت مؤلفان از ۱۷۷ مقاله، ۱۷۲ مقاله توسط مردان و تنها ۵ مقاله با مشارکت زنان تالیف شده است. مجموع استنادهای ۳۰ شماره این نشریه ۳۸۴۶ استناد و میانگین آن برای هر مقاله ۲۲ استناد بوده است. طبق یافته‌های این پژوهش، بین منابع، کتاب با فراوانی ۳۴۳۲ با بیش از ۸۹ درصد، بیش از سایر منابع مورد استناد قرار گرفته است و پر استنادترین نویسندگان، علامه طباطبایی، آیت‌الله مصباح، ابن سینا، ملاصدرا و شهید مطهری بودند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد از مجموع ۳۸۴۶ استناد به کار رفته، ۱۵۳۳ مورد، تقریباً ۴۰ درصد منابع به زبان فارسی، ۱۸۲۷ مورد تقریباً ۴۸ درصد منابع به زبان عربی و ۴۸۶ مورد و تقریباً ۱۲ درصد منابع به سایر زبانها اختصاص یافته است که نشان‌دهنده مراجعه بیشتر به منابع عربی و فارسی در مقالات این فصلنامه است.

محمدی و دادگر (۱۳۸۶) در تحقیقی با عنوان «تحلیل استنادی مقاله‌های ۳۰ شماره فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سالهای ۱۳۸۴-۱۳۷۶» دریافتند که ۱۷۴۸ استناد در ۲۱۹ مقاله چاپ شده در این مجله به کار رفته که نشان‌دهنده میانگین هشت استناد برای هر مقاله است. بین منابع مورد استفاده، مقاله بیشتر از سایر منابع مورد استناد قرار گرفته است؛ لذا پژوهشگران این حوزه بیشتر مقاله‌محور بودند. از میان مقاله‌های این مجله، ۱۶۵ مقاله معادل ۷۵ درصد به‌صورت انفرادی و ۲۵ درصد به‌صورت گروهی تدوین شده است و منابع انگلیسی زبان در استنادها با اندک اختلافی از منابع فارسی زبان بیشتر است.

کریمی و سلیمانی (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم حدیث» دریافتند که میانگین استناد در ۱۹۰ مقاله مورد بررسی در این مجله، ۹/۵ استناد به ازای هر مقاله بوده است و بین منابع مورد استفاده، بیشترین میزان استناد به کتاب و به میزان ۹۲ درصد مربوط بود. گرامی راد، محمدی و سرلک (۱۳۹۳) در تحقیقی که با عنوان «تحلیل محتوای مقاله‌های حسابداری و مالی در نشریه‌های علمی - پژوهشی این حوزه‌ها بین سالهای ۱۳۸۷-۱۳۹۲» صورت گرفت، دریافتند که طی سالهای مورد بررسی ۱۲۴۱ مقاله در این مجلات به چاپ رسیده است که ۲۸۷۱ نویسنده در تولید این مقالات شرکت داشته‌اند. از این تعداد ۲۳۶۵ نفر معادل ۸۲ درصد از آنان را مردان و ۵۰۶ نفر معادل ۱۸ درصد از آنان را زنان تشکیل داده‌اند. دانش‌آموختگان دکتری ۴۸ درصد و دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد ۳۶ درصد آثار را منتشر کرده‌اند. ۷ درصد مقالات تک نویسنده‌ای و ۹۳ درصد حاصل کارگروهی بود.

رشیدی آشتیانی و لاریجانی (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان «تحلیل محتوای نشریه‌های علمی - پژوهشی در حوزه موضوعی اقتصاد در سالهای ۱۳۸۹-۱۳۸۵» پس از تحلیل ۹۹۴ مقاله دریافتند که ۸۶ درصد از مقالات به صورت گروهی و ۱۴ درصد به صورت انفرادی بود. میزان مشارکت زنان در تولید مقالات ۱۵ درصد در مقابل ۸۵ درصد توسط مردان بوده است. مدرک یک درصد از نویسندگان کارشناسی، ۵ درصد دانشجوی کارشناسی ارشد، ۲۳ درصد کارشناسی ارشد، ۶۰ درصد دکتری و ۱۱ درصد دانشجوی دکتری بوده است.

محمودی و اخوتی (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان «تحلیل استنادی مقاله‌های پنج مجله علمی فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی بین سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵» دریافتند که در ۲۵۲ عنوان مقاله مورد بررسی، ۲۴۱۰ بار استناد شده، و در مجموع در مجله‌های مورد بررسی، میانگین تعداد استناد به ازای هر مقاله ۹/۵۶ مورد بوده است. در مجله‌های مورد بررسی، بیشترین میزان استناد با ۳۹ درصد به مجله‌ها اختصاص دارد و پس از آن کتابها با ۲۷/۵۹ درصد در مرتبه دوم قرار می‌گیرد و کمترین میزان استناد با ۰/۹۱ درصد به منابع مرجع مربوط است. بین مجله‌های فارسی و انگلیسی بیشتر به مجله‌های فارسی ۱۲/۹۴ درصد استناد شده است.

سپهر و شادمان‌فر (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای مقالات همایشهای انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران از سال ۷۹ تا پایان سال ۸۵» به بررسی ۴۷ عنوان مقاله طی سالهای ۷۹ تا ۸۵ پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که سهم مردان در ارائه مقالات ۶۹ درصد و سهم

زنان ۳۱ درصد بوده است. از مجموع مقالات مورد بررسی، ۸۳ درصد به صورت انفرادی و ۱۷ درصد به صورت گروهی بوده است و بیشترین سهم ارائه مقالات با ۳۳ درصد به متخصصان با مدرک تحصیلی دکتری اختصاص دارد. از نظر وابستگی سازمانی، دانشگاه فردوسی مشهد با ۳۷ درصد بیشترین سهم را در ارائه مقالات داشته و بین استانها نیز استان تهران با ۴۰ درصد بیشترین سهم ارائه مقالات را به خود اختصاص داده است.

پیشینه پژوهشهای خارجی

بابلتزر، دیمر و هافمن^۱ (۲۰۱۰) در تحقیقی با عنوان «تحلیل محتوای مقاله‌های مجله روانشناسی مشاوره» که بر روی ۵۱۴ مقاله در شماره‌های ۵۶-۴۶ که طی سالهای ۲۰۰۹-۱۹۹۹ به چاپ رسیده است، دریافتند که این مقاله‌ها در ۱۵ حوزه قابل طبقه‌بندی است. علاوه بر این، آنها نسبت به شناسایی فعالترین نویسندگان و مؤسسات پژوهشی اقدام کرده، و برخی از ویژگیهای جمعیت شناختی نویسندگان مقاله‌ها را مورد بررسی قرار داده‌اند. اصلی‌ترین حوزه‌های پژوهشی در این مجله، مقوله تنوع و چند فرهنگی، ساخت و ارزیابی آزمونهای شخصیت بوده است. نتایج و یافته‌های تحقیق نشان داد که این مجله به رسالت خود پایبند بوده است.

لوزادیس^۲ و همکاران (۲۰۱۰) در مقاله‌ای با عنوان «علوم اقتصاد زیست محیطی، تحلیل محتوا از اقتصاد زیست محیطی ۲۰۰۴-۱۹۸۴» به تحلیل محتوای نشریه اقتصاد زیست محیطی از ابتدا تا سال ۲۰۰۴ پرداخته‌اند. جامعه آماری پژوهش، ۲۰۰ مقاله بود که به صورت تصادفی از بین ۱۰۷۷ مقاله در طول ۱۵ سال انتخاب شد. نتایج پژوهش نشان داد که ۴۵ درصد از مقاله‌ها یک نویسنده، ۲۶ درصد دو نویسنده، ۲۹ درصد سه یا بیشتر از سه نویسنده داشته است. روشهای پژوهش به ترتیب ۵۵ درصد تجربی، ۴۲ درصد مفهومی - نظری و ۳ درصد روش معرفت‌شناسانه بوده است.

روش پژوهش

در یک طبقه‌بندی کلی، این پژوهش، کمی و کاربردی، و بر مبنای ماهیت و روش، توصیفی - تحلیلی است. مواد و محتوای این تحقیق شامل ۸۱ مقاله چاپ شده طی سالهای ۱۳۹۳ - ۱۳۸۹ در ۱۳ شماره (شماره‌های ۲۳-۱۰) از مجله علمی - پژوهشی «پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی»

1 - Buboltz, Deemer & Hoffmann

2 - Luzadis

بود. برای گردآوری داده‌های تحقیق از روش کتابخانه‌ای و برای تحلیل آنها از روش تحلیل محتوا و تحلیل استنادی استفاده شد. واحد تحلیل در این پژوهش «مقاله» بود.

روش مقوله‌بندی داده‌های گردآوری شده، «به‌کارگیری قیاسی مقوله‌ها»^۱ بود که برای این منظور دستورالعمل مقوله‌بندی مورد نیاز تدوین، و با استفاده از آن فراوانی موضوعات در هر یک از مقوله‌ها به تفکیک دوره زمانی مورد بررسی محاسبه شد. در تحلیل داده‌های این پژوهش از آمار توصیفی شامل فراوانی، درصد و میانگین و آمار استنباطی شامل آزمون مجذور کای و از نرم‌افزارهای اکسل^۲ و «اس، پی، اس، اس»^۳ استفاده شد.

سؤالیهای پژوهش

برای دستیابی به اهداف تحقیق در دو حوزه تحلیل محتوا و تحلیل استنادی در مجموع ۱۴ سؤال فرعی شامل نه سؤال مربوط به تحلیل محتوای مقاله‌ها و ۵ سؤال مربوط به تحلیل استنادی مقاله‌ها به شرح ذیل سازماندهی شد:

سؤالیهای مرتبط با تحلیل محتوای مقالات

- سؤال ۱ - گرایشهای موضوعی مقالات منتشرشده، چگونه است؟
- سؤال ۲ - میزان مشارکت مردان و زنان طی سالهای مورد بررسی چگونه است؟
- سؤال ۳ - الگوی مشارکت نویسندگان به صورت انفرادی و گروهی طی سالهای مورد بررسی چگونه است؟
- سؤال ۴ - سطح تحصیلات نویسندگان مقاله‌ها چیست؟
- سؤال ۵ - کدام دانشگاه، سازمان یا مؤسسه پژوهشی بیشترین نقش را در ارائه مقاله‌ها داشته است؟
- سؤال ۶ - میزان مقالات چاپ شده خارج از مؤسسه چقدر است؟
- سؤال ۷ - فعالترین نویسندگان مقاله‌های این مجله چه کسانی هستند؟
- سؤال ۸ - میزان مقالات چاپ شده توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر چقدر است؟
- سؤال ۹ - در تألیف مقالات مجله از چه روشهای تحقیق استفاده شده است؟

1 - Deductive category application
2 - Excel
3 - SPSS

سؤالهای مرتبط با تحلیل استنادی

- سؤال ۱۰ - میانگین کل استنادها و وضعیت استفاده از منابع فارسی و لاتین چگونه است؟
- سؤال ۱۱ - آیا منابع استفاده شده، در مقالات فصلنامه روزآمد است؟
- سؤال ۱۲ - پر استنادترین منابع، کدام منابع است؟
- سؤال ۱۳ - پر استنادترین نویسندگان چه کسانی هستند؟
- سؤال ۱۴ - آیا فهرست منابع مقاله‌های مجله بر اساس سبک مورد قبول مجله (سبک ای، پی، ای)^۱ تدوین شده است؟

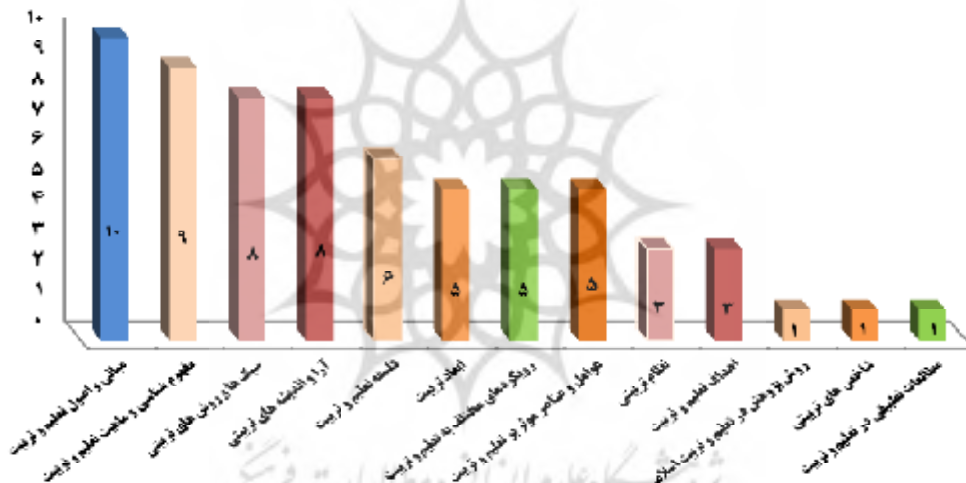
تحلیل داده‌های تحقیق

سؤال ۱ - گرایشهای موضوعی مقالات منتشر شده، چگونه است؟

جدول ۱: گرایشهای موضوعی مقالات منتشر شده در فصلنامه پژوهشهای تعلیم و تربیت اسلامی

ردیف	موضوع	فراوانی	درصد
۱	مبانی و اصول تعلیم و تربیت	۱۰	۱۲
۲	مفهوم شناسی و ماهیت تعلیم و تربیت	۹	۱۱
۳	آرا و اندیشه‌های تربیتی	۸	۱۰
۴	سبکها و روشهای تربیتی	۸	۱۰
۵	فلسفه تعلیم و تربیت	۶	۸
۶	عوامل و عناصر مؤثر بر تعلیم و تربیت	۵	۶
۷	رویکردهای مختلف به تعلیم و تربیت	۵	۶
۸	ابعاد تربیت	۵	۶
۹	اهداف تعلیم و تربیت	۳	۴
۱۰	نظام تربیتی	۳	۴
۱۱	مطالعات تطبیقی در تعلیم و تربیت	۱	۱
۱۲	شاخصهای تربیتی	۱	۱
۱۳	روش پژوهش در تعلیم و تربیت اسلامی	۱	۱
۱۴	سایر	۱۶	۲۰
۱۵	جمع	۸۱	۱۰۰

داده‌های جدول و نمودار ۱ نشان می‌دهد که در کل ۸۱ مقاله منتشر شده به ترتیب بیشترین گرایشها به موضوعاتی مانند «مبانی و اصول تعلیم و تربیت» با ده عنوان، «مفهوم شناسی و ماهیت تعلیم و تربیت» با نه عنوان و «آرا و اندیشه‌های تربیتی» و «سبکها و روشهای تربیتی» هر کدام با هشت عنوان و کمترین گرایشها به موضوعاتی مانند «مطالعات تطبیقی در تعلیم و تربیت» «شاخصهای تربیتی» و «روش پژوهش در تعلیم و تربیت اسلامی» هر کدام با یک عنوان اختصاص پیدا کرده است. لازم به ذکر است ۲۰ درصد از عناوین مقاله‌ها به موضوعات عمومی‌تر و جزئی‌تر نسبت به طبقه‌بندی صورت گرفته در این تحقیق اختصاص یافته بود.

نمودار ۱: گرایشهای موضوعی مقالات در مجله پژوهشهای تعلیم و تربیت اسلامی

سؤال ۲: میزان مشارکت مردان و زنان طی سالهای مورد بررسی چگونه است؟

جدول ۲: الگوی مشارکت مردان و زنان در تدوین مقاله‌های این فصلنامه

ردیف	شماره مجله	تعداد مقاله	مرد		زن		مشترک	
			فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱	۱۰	۷	۴	۵۷	۱	۱۴	۲	۲۹
۲	۱۱	۷	۴	۵۷	۲	۲۹	۱	۱۴
۳	۱۲	۷	۱	۱۴	۲	۲۹	۴	۵۷
۴	۱۳	۶	۵	۸۳	-	-	۱	۱۷
۵	۱۴	۶	۴	۶۶	۱	۱۷	۱	۱۷
۶	۱۵	۶	۳	۵۰	-	-	۳	۵۰
۷	۱۶	۶	۲	۳۳	۱	۱۷	۳	۵۰
۸	۱۷	۶	۳	۵۰	-	-	۳	۵۰
۹	۱۸	۶	۲	۳۳	-	-	۴	۶۷
۱۰	۱۹	۶	۴	۶۶	۱	۱۷	۱	۱۷
۱۱	۲۰	۶	۳	۵۰	-	-	۳	۵۰
۱۲	۲۱	۶	۳	۵۰	-	-	۳	۵۰
۱۳	۲۲	۶	۴	۶۶	۱	۱۷	۱	۱۷
جمع کل	۱۳	۸۱	۴۲	۵۲	۹	۱۱	۳۰	۳۷

داده‌های جدول و نمودار ۲ در پاسخ به سؤال دوم این پژوهش مبنی بر چگونگی مشارکت مردان و زنان در تدوین مقاله‌های این مجله نشان می‌دهد در مجموع ۵۲ درصد از مقاله‌ها توسط مردان، ۳۷ درصد از مقاله‌ها به صورت مشترک و تنها ۹ درصد از مقاله‌ها توسط زنان تولید شده است. داده‌ها نشان می‌دهد که در تمامی سالها میزان مشارکت مردان به طور چشمگیری بیشتر از زنان بوده است. در بررسی دوره زمانی مورد نظر فقط در شماره‌های ۱۱ و ۱۲ فصلنامه دو مقاله توسط زنان ارائه شده و در پنج شماره از مجله سهم زنان در هر شماره از مجله تنها یک مقاله بوده و در شش شماره از مجله هیچ مقاله‌ای از سوی زنان ارائه نشده است.

نمودار ۲: الگوی مشارکت مردان و زنان در تدوین مقاله‌های این فصلنامه

هم‌چنین به‌منظور بررسی الگوی مشارکت مردان و زنان در تدوین مقاله‌های مجله از آزمون کای دو استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون مجذور خی برای بررسی الگوی مشارکت مردان و زنان در تدوین مقاله‌های منتشرشده در فصلنامه

طبقات	فراوانی	مجذور کای	درجه آزادی	معناداری
مرد	۴۲	۲۱/۳۵	۱	۰/۰۰۱
زن	۹			

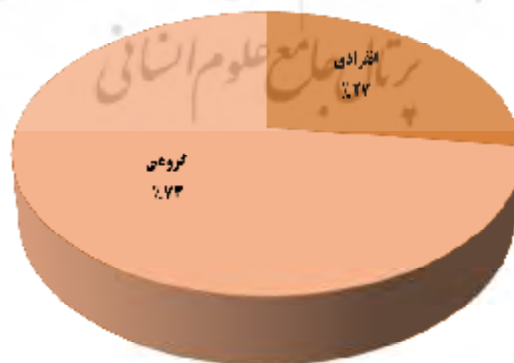
نتایج آزمون کای دو در زمینه الگوی مشارکت مردان و زنان در تدوین مقاله‌های فصلنامه جدول ۳ در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده است؛ لذا می‌توان، نتیجه گرفت که میزان مشارکت مردان به‌طور چشمگیری از زنان بیشتر بوده است.

سؤال ۳- الگوی مشارکت نویسندگان به صورت انفرادی و گروهی طی سالهای مورد بررسی چگونه است؟

جدول ۴: الگوی مشارکت نویسندگان به صورت انفرادی و گروهی

ردیف	شماره مجله	تعداد مقاله	فردی		گروهی	
			فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱	۱۰	۷	۳	۴۳	۴	۵۷
۲	۱۱	۷	۴	۵۷	۳	۴۳
۳	۱۲	۷	-	-	۷	۱۰۰
۴	۱۳	۶	۲	۳۳	۴	۶۷
۵	۱۴	۶	۲	۳۳	۴	۶۷
۶	۱۵	۶	۲	۳۳	۴	۶۷
۷	۱۶	۶	۱	۱۷	۵	۸۳
۸	۱۷	۶	۱	۱۷	۵	۸۳
۹	۱۸	۶	-	-	۶	۱۰۰
۱۰	۱۹	۶	۲	۳۳	۴	۶۷
۱۱	۲۰	۶	۲	۳۳	۴	۶۷
۱۲	۲۱	۶	۱	۱۷	۵	۸۳
۱۳	۲۲	۶	۲	۳۳	۴	۶۷
جمع کل	۱۳	۸۱	۲۲	۲۷	۵۹	۷۳

داده‌های جدول ۴ و نمودار ۳ نشان می‌دهد، در مجموع ۷۳ درصد از مقاله‌ها به صورت گروهی و تنها ۲۷ درصد از مقاله‌ها به صورت انفرادی (تک نویسنده) تولید شده است. هم‌چنین داده‌ها نشان می‌دهد که در سالهای مورد بررسی، این موضوع در بیشتر شماره‌های مجله، روند تقریباً یکنواختی دارد.

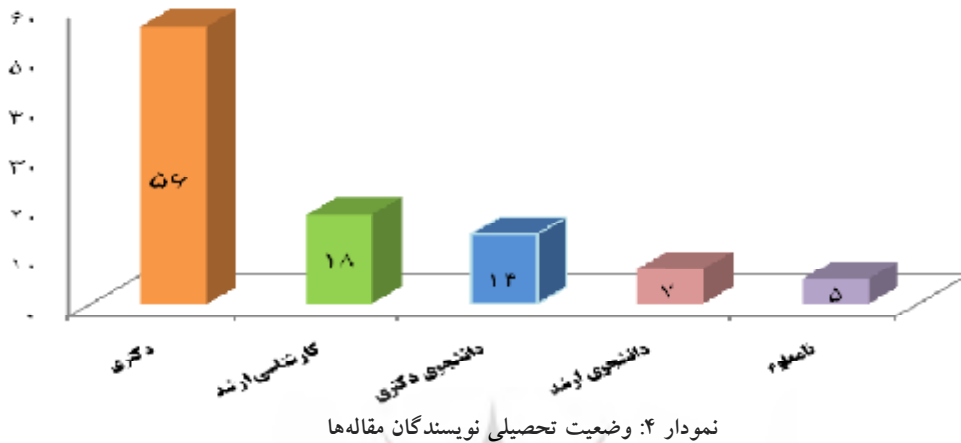
نمودار ۳: الگوی مشارکت نویسندگان به صورت انفرادی و گروهی

سؤال ۴ - سطح تحصیلات نویسندگان مقاله‌ها چیست؟

جدول ۵: وضعیت تحصیلی نویسندگان مقاله‌ها

ردیف	شماره مجله	تعداد مقاله	دانشجوی ارشد		کارشناسی ارشد		دانشجوی دکتری		دکتری		نامعلوم	
			درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱	۱۰	۷	۹	۱	۳	۲۸	۱	۹	۵	۴۵	۱	۹
۲	۱۱	۷	۹	۱	۳	۲۸	۰	۰	۵	۴۵	۲	۱۸
۳	۱۲	۷	۱۹	۳	۵	۳۱	۱	۶	۷	۴۴	۰	۰
۴	۱۳	۶	۰	۰	۳	۲۷	۰	۰	۸	۷۳	۰	۰
۵	۱۴	۶	۹	۱	۲	۱۸	۱	۹	۷	۶۴	۰	۰
۶	۱۵	۶	۰	۰	۱	۷	۵	۳۱	۱۰	۶۲	۰	۰
۷	۱۶	۶	۷	۱	۲	۱۴	۲	۱۴	۹	۶۵	۰	۰
۸	۱۷	۶	۱۴	۲	۰	۰	۳	۲۲	۷	۵۰	۲	۱۴
۹	۱۸	۶	۶	۱	۳	۱۷	۱	۶	۱۲	۶۵	۱	۶
۱۰	۱۹	۶	۷	۱	۴	۲۹	۲	۱۴	۶	۴۳	۱	۷
۱۱	۲۰	۶	۰	۰	۳	۲۱	۳	۲۱	۷	۵۰	۱	۷
۱۲	۲۱	۶	۶	۱	۳	۱۹	۲	۱۲	۹	۵۷	۱	۶
۱۳	۲۲	۶	۰	۰	۱	۸	۳	۲۳	۹	۶۹	۰	۰
جمع	۱۳	۸۱	۷	۱۲	۳۳	۱۸	۲۴	۱۴	۱۰۱	۵۶	۹	۵

داده‌های جدول ۵ و نمودار ۴ نشان می‌دهد، بیشتر نویسندگان مجله با ۵۶ درصد دارای تحصیلات دکتری و کمترین میزان تحصیلات نویسندگان مجله با ۷ درصد دانشجوی ارشد بوده‌اند؛ همچنین ۱۸ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۱۴ درصد دانشجوی دکتری و مدرک تحصیلی نه درصد از نویسندگان نامعلوم است.

سؤال ۵ - کدام دانشگاه، سازمان یا مؤسسه پژوهشی، بیشترین نقش را در ارائه مقاله‌ها داشته است؟

جدول ۶: توزیع فراوانی دانشگاه‌ها، سازمانها و مؤسسات پژوهشی ارائه‌کننده مقاله‌ها

ردیف	دانشگاه / سازمان / مؤسسه	تعداد	درصد	ردیف	دانشگاه / سازمان / مؤسسه	تعداد	درصد
۱	دانشگاه جامع امام حسین (ع)	۱۶	۱۶	۱۲	مؤسسه امام خمینی (ره)	۲	۲
۲	دانشگاه اصفهان	۱۵	۱۵	۱۳	دانشگاه فردوسی مشهد	۲	۲
۳	دانشگاه علامه طباطبایی	۱۴	۱۴	۱۴	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۲	۲
۴	دانشگاه تربیت مدرس	۹	۹	۱۵	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۲	۲
۵	دانشگاه شاهد	۵	۵	۱۶	دانشگاه شیراز	۱	۱
۶	دانشگاه آزاد	۵	۵	۱۷	دانشگاه بجنورد	۱	۱
۷	دانشگاه پیام نور	۴	۴	۱۸	دانشگاه حکیم سبزواری	۱	۱
۸	دانشگاه تهران	۳	۳	۱۹	دانشگاه کاشان	۱	۱
۹	پژوهشگاه حوزه و دانشگاه	۳	۳	۲۰	دانشگاه گیلان	۱	۱
۱۰	پژوهشگاه آموزش و پرورش	۳	۳	۲۱	دانشگاه الزهرا	۱	۱
۱۱	جامعه المصطفی العالمیه	۳	۳	۲۲	نامعلوم	۵	۵

داده‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که وابستگی سازمانی نویسندگان مقاله‌ها طی سالهای مورد بررسی به ترتیب دانشگاه جامع امام حسین (ع) با ۱۶ نفر نویسنده، دانشگاه اصفهان با ۱۵ نفر نویسنده و دانشگاه علامه با ۱۴ نفر نویسنده بیشترین نقش، و دانشگاه‌های شیراز، بجنورد، حکیم

سبزواری، کاشان، گیلان و الزهرا(س) هرکدام با یک نفر نویسنده، کمترین نقش را در تولید مقاله‌های این مجله بر عهده داشته‌اند.

سؤال ۶- میزان مقالات چاپ شده خارج از مؤسسه چقدر است؟

با توجه به اینکه بر اساس آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور، مصوب ۸ بهمن‌ماه ۱۳۹۰ یکی از شاخصهای ارزیابی نشریات فارسی‌زبان، درصد مقالات چاپ‌شده خارج از مؤسسه است، یکی از سؤالهای این پژوهش درصد مقالات چاپ‌شده خارج از مؤسسه بود.

از آنجا که این نشریه از نظر سازمانی به دانشگاه جامع امام حسین(ع) وابسته است برای پاسخگویی به این سؤال وابستگی سازمانی نویسندگان مقاله‌ها در بازه زمانی تحقیق، مورد بررسی قرار گرفت. داده‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که ۱۶ نفر از نویسندگان مقاله‌های مورد بررسی از نظر سازمانی به دانشگاه جامع امام حسین(ع) وابسته بوده‌اند که سهم آنان نسبت به کل نویسندگان با ۱۷۷ نفر نویسنده، سهمی تقریباً ۹ درصدی را نشان می‌دهد.

سؤال ۷- فعالترین نویسندگان مقاله‌های این مجله چه کسانی هستند؟

جدول ۷: توزیع فراوانی فعالترین نویسندگان مقاله‌های این فصلنامه

ردیف	نام نویسندگان	تعداد	ردیف	نام نویسندگان	تعداد	ردیف	نام نویسندگان	تعداد
۱	سعید بهشتی	۱۰	۱۰	رضا اکبریان	۳	۱۹	فرشته آل حسینی	۲
۲	رضا علی نوروزی	۷	۱۱	سید مهدی سجادی	۳	۲۰	مجید فلاح‌پور	۲
۳	علیرضا صادق زاده	۴	۱۲	سید تقی موسوی	۳	۲۱	محمد نجفی	۲
۴	فاطمه وجدانی	۴	۱۳	علیرضا صادق زاده	۳	۲۲	محمود مهرمحمدی	۲
۵	محسن ایمانی	۴	۱۴	محمد میرزایی	۳	۲۳	مریم بناهان	۲
۶	مهدی سبحانی نژاد	۴	۱۵	هاشم ندایی	۳	۲۴	معصومه صمدی	۲
۷	احمد ایزدی یزدان‌آبادی	۳	۱۶	اکبر رهنما	۲	۲۵	منیره عابدی	۲
۸	حسن بختیاری	۳	۱۷	سید حسن هاشمی اردکانی	۲	۲۶	اعظم پرچم	۲
۹	حسنعلی بختیار نصرآبادی	۳	۱۸	طیبه دهقان پور	۲			

جدول ۷ دربردارنده نام نویسندگانی است که حداقل ۲ مقاله در فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی نوشته‌اند. تعداد زیادی از نویسندگان نیز یک مقاله داشتند که به‌منظور جلوگیری از فراوانی داده‌ها از ارائه نام آنان خودداری شده است. داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که بین نویسندگان، آقایان سعید بهشتی از دانشگاه علامه طباطبایی با ده مقاله و رضا علی نوروزی از دانشگاه اصفهان با هفت مقاله پرکارترین نویسندگان این مجله هستند.

سؤال ۸- میزان مقالات چاپ شده توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر چقدر است؟ با توجه به اینکه بر اساس آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور مصوب ۸ بهمن‌ماه ۱۳۹۰ یکی از شاخصهای ارزیابی نشریات فارسی‌زبان، درصد مقاله‌های چاپ شده، توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر است، یکی از سؤالهای این پژوهش درصد مقاله‌های چاپ شده، توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر بود که نتایج آن در جدول ارائه شده است:

جدول ۸: توزیع فراوانی مقالات چاپ شده توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر

ردیف	نام نویسندگان	مسئولیت در نشریه	تعداد کل		فردی		گروهی
			فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
۱	سعید بهشتی	سردبیر	۱۰	۱۲	۱	۱	۹
۲	حسن بختیاری	مدیرمسئول	۳	۴	۱	۱	۲
۳	حسنعلی بختیار نصرآبادی	عضو هیئت تحریریه	۳	۴	-	-	۳
۴	هاشم ندایی	عضو هیئت تحریریه	۳	۴	۲	۲	۱
	جمع		۱۸	۲۲	۴	۴	۱۵

داده‌های جدول ۸ نشان می‌دهد که از ۸۱ مقاله مورد بررسی، ۱۸ مقاله آن معادل ۲۲ درصد از مقاله‌ها توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر مجله به چاپ رسیده است.

بر اساس ماده ۴-۳ آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور مصوب ۸ بهمن‌ماه ۱۳۹۰، سهم مقالات متعلق به اعضای گروه دبیران، مدیرمسئول و سردبیر در هر شماره از نشریه در صورتی که نویسندگان اول و دوم باشند، نباید بیش از دو مقاله باشد. بررسی داده‌های جدول ۸ نشان می‌دهد، این

ضابطه رعایت شده است.

سؤال ۹ - در تألیف مقاله‌های مجله از چه نوع تحقیق و از چه روشهای پژوهشی استفاده شده است؟

جدول ۹ وضعیت مقالات منتشر شده برحسب نوع تحقیق

ردیف	نوع تحقیق	فراوانی	درصد
۱	تحقیق کیفی	۶۳	۷۸
۲	تحقیق کمی	۱۸	۲۲
۳	تحقیق ترکیبی	۰	۰
	جمع کل	۸۱	۱۰۰

داده‌های جدول ۹ و نمودار ۵ نشان می‌دهد که از کل ۸۱ مقاله مورد بررسی ۶۳ مقاله، معادل ۷۸ درصد مقاله‌ها با استفاده از روش تحقیق کیفی و تنها ۱۸ مقاله معادل ۲۲ درصد با استفاده از روش کمی انجام شده است.

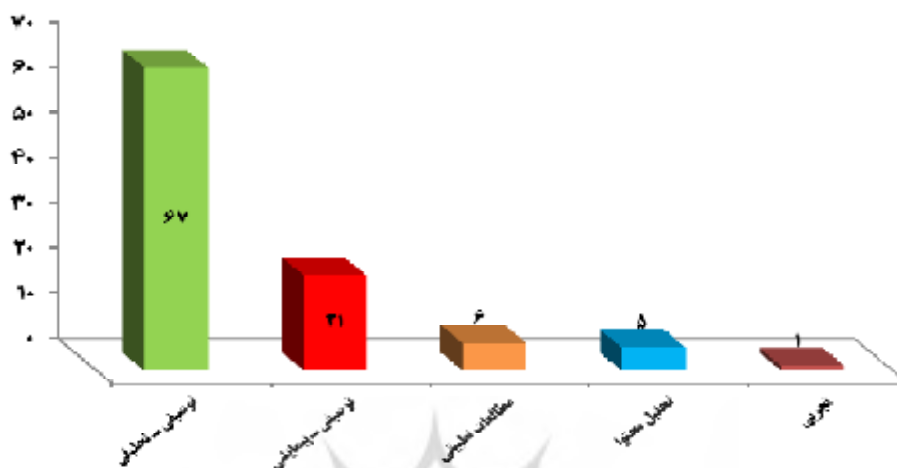
نمودار ۵: وضعیت مقالات برحسب نوع تحقیق

برای بررسی روشهای تحقیق مورد استفاده در مقاله‌های مجله، این روشها به پنج گروه شامل روشهای توصیفی - تحلیلی، توصیفی - پیمایشی، مطالعات تطبیقی، تحلیل محتوا، و تحقیق تجربی دسته‌بندی و فراوانی کاربرد هر یک از این روشها محاسبه شد.

جدول ۱۰: وضعیت مقاله‌ها برحسب روش پژوهش

ردیف	شماره مجله	تعداد مقاله	توصیفی - تحلیلی		توصیفی - پیمایشی		مطالعات تطبیقی		تحلیل محتوا		تجربی
			درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱	۱۰	۷	۴۳	۳	۴۳	۳	۱۴	۱	۰	۰	۰
۲	۱۱	۷	۷۱	۵	۲۹	۲	۰	۰	۰	۰	۰
۳	۱۲	۷	۵۷	۴	۴۳	۳	۰	۰	۰	۰	۰
۴	۱۳	۶	۸۳	۵	۱۷	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۵	۱۴	۶	۶۷	۴	۰	۰	۳۳	۲	۰	۰	۰
۶	۱۵	۶	۸۳	۵	۱۷	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۷	۱۶	۶	۸۳	۵	۱۷	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۸	۱۷	۶	۸۳	۵	۰	۰	۱۷	۱	۰	۰	۰
۹	۱۸	۶	۶۷	۴	۰	۰	۱۷	۱	۱۷	۱	۰
۱۰	۱۹	۶	۶۷	۴	۳۳	۲	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	۲۰	۶	۱۰۰	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۲	۲۱	۶	۵۰	۳	۳۳	۲	۰	۰	۱۷	۱	۰
۱۳	۲۲	۶	۱۷	۱	۳۳	۲	۰	۰	۳۳	۲	۱۷
جمع	۱۳	۸۱	۶۷	۵۴	۱۷	۲۱	۵	۵	۴	۵	۱

داده‌های جدول ۱۰ و نمودار ۶ نشان می‌دهد که ۶۷ درصد از مقاله‌ها با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی، ۲۱ درصد از مقاله‌ها با استفاده از روش توصیفی - پیمایشی، ۶ درصد مقاله‌ها با استفاده از روش مطالعات تطبیقی، ۵ درصد با استفاده از روش تحلیل محتوا و تنها یک درصد از مقاله‌ها با استفاده از روش تحقیق تجربی انجام شده است.

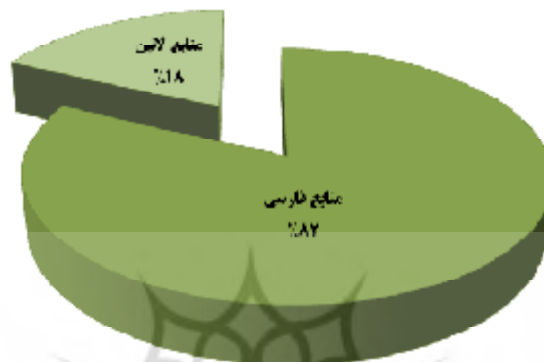
نمودار ۶: وضعیت مقاله‌ها برحسب روش تحقیق

سؤال ۱۰- میانگین کل استنادها و وضعیت استفاده از منابع فارسی و لاتین چگونه است؟

جدول ۱۱: میانگین کل استنادها و وضعیت استفاده از منابع فارسی و لاتین

ردیف	شماره مجله	تعداد مقاله	منابع مورد استفاده		منابع فارسی		منابع لاتین	
			میانگین	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۱	۱۰	۷	۲۱/۴	۱۵۰	۶۰	۹۱	۵۹	۴۰
۲	۱۱	۷	۲۵/۷	۱۸۰	۷۹	۱۴۲	۳۸	۲۲
۳	۱۲	۷	۲۶/۳	۱۸۴	۷۲	۱۳۲	۵۲	۲۸
۴	۱۳	۶	۲۲/۸	۱۳۷	۸۱	۱۱۱	۲۶	۱۹
۵	۱۴	۶	۳۰/۸	۱۸۵	۹۶	۱۷۸	۷	۴
۶	۱۵	۶	۲۴/۸	۱۴۹	۷۹	۱۱۷	۳۲	۲۱
۷	۱۶	۶	۳۳/۳	۱۹۴	۹۰	۱۷۵	۱۹	۱۰
۸	۱۷	۶	۲۷/۲	۱۶۳	۹۳	۱۵۲	۱۱	۷
۹	۱۸	۶	۲۰/۵	۱۲۳	۹۶	۱۱۸	۵	۴
۱۰	۱۹	۶	۲۱	۱۲۶	۸۶	۱۰۹	۱۷	۱۴
۱۱	۲۰	۶	۲۷	۱۶۲	۸۳	۱۳۵	۲۷	۱۷
۱۲	۲۱	۶	۲۱/۲	۱۵۱	۶۶	۱۰۰	۵۱	۳۴
۱۳	۲۲	۶	۳۷/۲	۲۲۳	۷۸	۱۷۵	۴۸	۲۲
جمع کل	۱۳	۸۱	۲۶/۲	۲۱۱۹	۸۲	۱۷۲۷	۳۹۲	۱۸

داده‌های جدول ۱۱ نشان می‌دهد ۲۱۱۹ منبع در ۸۱ مقاله این نشریه مورد استفاده قرار گرفته که میانگین کل منابع، ۲۶/۲ منبع به ازای هر مقاله، و ۸۲ درصد منابع به زبان فارسی و ۱۸ درصد منابع لاتین بوده است.

نمودار ۷: وضعیت استفاده از منابع فارسی و لاتین

سؤال ۱۱ - آیا منابع استفاده شده در مقالات فصلنامه روزآمد است؟

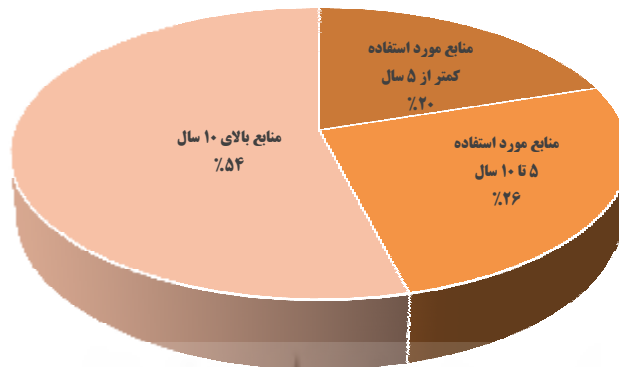
برای بررسی وضعیت روزآمدی منابع مورد استفاده در مقالات فصلنامه، این منابع بر اساس فاصله زمانی از سال انتشار مقاله به سه گروه، منابع با قدمت کمتر از پنج سال (به عنوان منابع روزآمد) منابع با قدمت ۵ تا ۱۰ سال (به عنوان منابع قابل قبول) و منابع با قدمت بیش از ده سال (به عنوان منابع قدیمی) دسته بندی شد.

پروژه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۱۲: وضعیت روزآمدی منابع استفاده شده در مقالات فصلنامه

ردیف	شماره مجله	تعداد مقاله	منابع مورد استفاده کمتر از ۵ سال		منابع مورد استفاده ۵ تا ۱۰ سال		منابع بیش از ۱۰ سال	
			درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۱	۱۰	۷	۳۵	۴۱	۲۸	۷۳	۴۹	
۲	۱۱	۷	۳۸	۳۷	۲۱	۱۰۰	۵۷	
۳	۱۲	۷	۴۹	۵۵	۳۰	۷۹	۴۳	
۴	۱۳	۶	۲۴	۲۸	۲۱	۸۴	۶۱	
۵	۱۴	۶	۳۳	۱۸	۱۴	۱۲۶	۶۸	
۶	۱۵	۶	۵۳	۳۶	۱۷	۷۱	۴۷	
۷	۱۶	۶	۲۵	۱۳	۵۹	۱۱۰	۵۷	
۸	۱۷	۶	۲۲	۱۳	۴۸	۹۳	۵۸	
۹	۱۸	۶	۲۱	۱۷	۳۲	۷۰	۵۷	
۱۰	۱۹	۶	۲۴	۱۹	۳۷	۶۵	۵۲	
۱۱	۲۰	۶	۳۰	۱۹	۴۸	۸۴	۵۱	
۱۲	۲۱	۶	۱۷	۱۱	۴۳	۹۱	۶۱	
۱۳	۲۲	۶	۵۶	۲۴	۷۷	۹۰	۴۱	
جمع کل	۱۳	۸۱	۴۲۷	۲۰	۵۵۶	۱۱۳۶	۵۴	

داده‌های جدول ۱۲ نشان می‌دهد که از ۲۱۱۹ منبع مورد استفاده، بیشترین منابع با فراوانی ۱۱۳۶ و ۵۴ درصد منابع قدیمی و کمترین منابع با فراوانی ۴۲۷ و ۲۰ درصد منابع روزآمد بوده است.

نمودار ۸: وضعیت روزآمدی منابع مقالات فصلنامه

هم‌چنین به منظور بررسی وضعیت روزآمدی منابع مقالات فصلنامه از آزمون کای دو استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۱۳ ارائه شده است.

جدول ۱۳: نتایج آزمون مجذور خی برای بررسی روزآمد بودن منابع

معناداری	درجه آزادی	مجذور کای	فراوانی	طبقات
۰/۰۰۱	۲	۴۰۳/۸۳	۴۲۷	منابع با قدمت کمتر از ۵ سال (روزآمد)
			۵۵۶	منابع با قدمت ۵ تا ۱۰ سال (قابل قبول)
			۱۱۳۶	منابع با قدمت بیش از ۱۰ سال (قدیمی)

نتایج آزمون کای دو در جدول ۱۳ در زمینه توزیع منابع در سطح $P \leq 0/05$ معنادار بوده است؛ لذا می‌توان نتیجه گرفت که بیشتر منابع مورد استفاده قابل قبول و قدیمی است و روزآمد نیست.

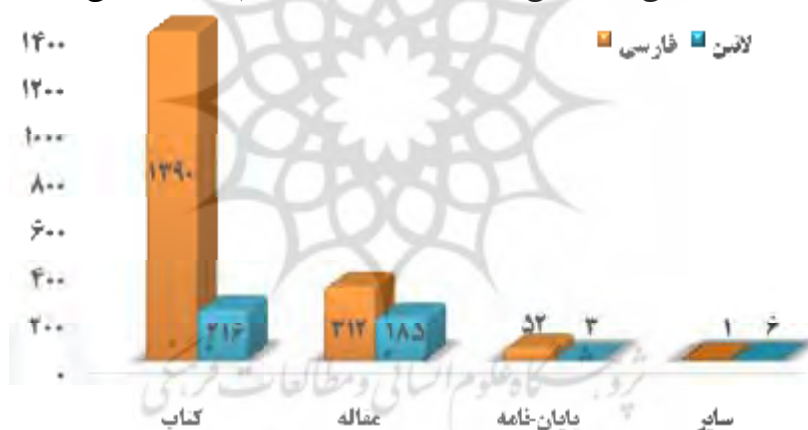
سؤال ۱۲ - پر استنادترین منابع کدام است؟

برای تعیین پر استنادترین منابع مورد استفاده در مقالات فصلنامه، این منابع به چهار گروه کتاب، مقاله، پایان‌نامه و «سایر» دسته‌بندی، و در ادامه برای تعیین پر استنادترین منابع، فهرست منابع تک‌تک مقاله‌های مورد نظر، بررسی، و فراوانی و درصد هر یک از منابع تعیین شد.

جدول ۱۴: توزیع فراوانی پر استنادترین منابع مورد استفاده در مقاله‌ها

ردیف	نوع منبع	فارسی		لاتین		جمع	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱	کتاب	۱۳۹۰	۶۴	۲۱۶	۱۰	۱۶۰۶	۷۴
۲	مقاله	۳۱۲	۱۴	۱۸۵	۹	۴۹۷	۲۳
۳	پایان‌نامه	۵۲	۳	۳	۰/۰۱	۵۵	۲
۴	سایر	۱	۰	۶	۰/۰۲	۷	۰/۰۳
جمع کل		۱۷۵۵	۸۱	۴۱۰	۱۹	۲۱۶۵	۱۰۰

داده‌های جدول ۱۴ نشان می‌دهد از ۲۱۶۵ منبع مورد استفاده، کتاب با فراوانی ۱۶۰۶ و ۷۴ درصد پر استنادترین منبع و سایر منابع با فراوانی ۷ و ۰/۰۳ درصد کم استنادترین منابع بوده است.

نمودار ۹: توزیع فراوانی پر استنادترین منابع مورد استفاده در مقاله‌ها

سؤال ۱۳: پر استنادترین نویسندگان چه کسانی هستند؟

جدول ۱۵: توزیع فراوانی پر استنادترین نویسندگان

ردیف	اسامی نویسندگان	فراوانی	درصد	ردیف	اسامی نویسندگان	فراوانی	درصد
۱	طباطبایی، سید محمدحسین	۷۳	۴/۷۸	۱۴	راغب اصفهانی، ابوالقاسم	۱۴	۰/۹۲
۲	باقری خسرو	۶۱	۳/۹۹	۱۵	کلینی، محمد	۱۴	۰/۹۲
۳	مطهری، مرتضی	۵۷	۳/۷۳	۱۶	مصباح یزدی، محمدتقی	۱۳	۰/۸۵
۴	جوادی آملی، عبدالله	۵۱	۳/۳۴	۱۷	حر عاملی	۱۲	۰/۷۹
۵	بهشتی، سعید	۲۸	۱/۸۳	۱۸	غزالی، محمد	۱۲	۰/۷۹
۶	ابن سینا	۲۴	۱/۵۷	۱۹	ملکی، حسن	۱۲	۰/۷۹
۷	مجلسی، محمدباقر	۲۳	۱/۵۱	۲۰	اعراف، علیرضا	۱۱	۰/۷۲
۸	جعفری، محمدتقی	۲۱	۱/۳۸	۲۱	داودی، محمد	۱۱	۰/۷۲
۹	شریعتمداری، علی	۲۰	۱/۳۱	۲۲	شکوهی، غلامحسین	۱۱	۰/۷۲
۱۰	خوانساری، محمد	۱۷	۱/۱۱	۲۳	طوسی، خواجه نصیرالدین	۱۱	۰/۷۲
۱۱	ابن بابویه، محمد بن علی	۱۶	۱/۰۵	۲۴	موسوی خمینی، روح‌الله	۱۰	۰/۶۵
۱۲	سهروردی، شهاب‌الدین	۱۵	۰/۹۸	۲۵	دلشاد تهرانی، مصطفی	۱۰	۰/۶۵
۱۳	طبرسی، حسن بن فضل	۱۵	۰/۹۸	۲۶	دشتی محمد	۱۰	۰/۶۵

داده‌های جدول ۱۵ نشان می‌دهد پر استنادترین نویسندگان، علامه محمدحسین طباطبایی، خسرو باقری، مرتضی مطهری و عبدالله جوادی آملی به ترتیب با ۷۳، ۶۱، ۵۷ و ۵۱ پر استنادترین نویسندگان بوده‌اند. برای تعیین پر استنادترین نویسندگان، فهرست منابع تک‌تک مقاله‌های این مجله در شماره‌های یاد شده مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که از ۱۵۲۷ نویسنده مورد استناد ۹۹۱ نویسنده فارسی‌زبان و ۵۳۶ نویسنده غیرفارسی‌زبان بوده‌اند که از بین آنان ۷۴۷ نویسنده فارسی‌زبان و ۵۰۱ نویسنده غیرفارسی‌زبان یک‌مرتبه مورد استناد قرار گرفته است هم‌چنین ۱۰۸ نویسنده فارسی‌زبان و ۲۷ نویسنده غیرفارسی‌زبان دو مرتبه و ۴۹ نویسنده فارسی‌زبان و ۶ نویسنده غیرفارسی‌زبان سه مرتبه و ۲۲ نویسنده فارسی‌زبان و یک نویسنده غیرفارسی‌زبان چهار مرتبه مورد استناد قرار گرفته و ۱۴ نویسنده فارسی‌زبان و یک نویسنده غیرفارسی‌زبان پنج مرتبه مورد استناد قرار گرفته و ۱۳ نویسنده فارسی‌زبان ۶ مرتبه و سه نویسنده فارسی‌زبان هفت مرتبه و هشت نویسنده فارسی‌زبان هشت مرتبه و یک نویسنده فارسی‌زبان ۹ مرتبه مورد استناد قرار گرفته‌اند.

الف) در مقاله‌های این مجله به هیچ نویسنده غیرفارسی‌زبانی بیش از ۵ بار استناد نشده بود.
 ب) به دلیل کمبود فضا، صرفاً نویسندگان با فراوانی بیش از ده استناد در جدول ۱۵ گزارش شده‌اند.

سؤال ۱۴ - آیا فهرست منابع مقاله‌های مجله بر اساس سبک استناد دهی مورد قبول مجله (سبک ای، پی، ای) تدوین شده است؟

جدول ۱۶ میزان رعایت سبک استناددهی مورد قبول فصلنامه

ردیف	شماره مجله	تعداد مقاله	رعایت سبک استناددهی		عدم رعایت سبک استناددهی	
			فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱	۱۰	۷	۲	۲۹	۵	۷۱
۲	۱۱	۷	۱	۱۴	۶	۸۶
۳	۱۲	۷	۲	۲۹	۵	۷۱
۴	۱۳	۶	۵	۸۳	۱	۱۷
۵	۱۴	۶	۱	۱۷	۵	۸۳
۶	۱۵	۶	۶	۱۰۰	۰	۰
۷	۱۶	۶	۵	۸۳	۱	۱۷
۸	۱۷	۶	۵	۸۳	۱	۱۷
۹	۱۸	۶	۶	۱۰۰	۰	۰
۱۰	۱۹	۶	۶	۱۰۰	۰	۰
۱۱	۲۰	۶	۶	۱۰۰	۰	۰
۱۲	۲۱	۶	۶	۱۰۰	۰	۰
۱۳	۲۲	۶	۶	۱۰۰	۰	۰
جمع کل	۱۳	۸۱	۵۷	۷۰	۲۴	۳۰

داده‌های جدول ۱۶ نشان می‌دهد که ۷۰ درصد از مقاله‌ها، سبک استناددهی مورد قبول مجله را رعایت کرده، و تنها ۳۰ درصد از مقاله‌ها این موضوع را رعایت نکرده‌اند، البته لازم به ذکر است که این مشکل عمدتاً در پنج شماره اول بوده، و در شماره‌های بعدی اصلاح شده است.

بحث و نتیجه گیری

مجله پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی یکی از مجله‌های علمی - پژوهشی دانشگاه جامع امام حسین (ع) است که در طول بیش از دو دهه فعالیت خود نامهای مختلفی به خود گرفته است، این نشریه تا شماره ۹ براساس مجوز شماره ..... دارای درجه علمی - ترویجی و از شماره ۱۰ براساس مجوز شماره ۳/۴۴۳۰۸ مورخ ۱۳۹۱/۲/۳۰ کمیسیون بررسی نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دارای درجه علمی - پژوهشی شده است که پس از دریافت درجه علمی - پژوهشی تاکنون ۸۱ مقاله در قالب ۱۳ شماره از آن به چاپ رسیده است. در این پژوهش به بررسی و تحلیل محتوایی و استنادی ۱۳ شماره از این مجله طی سالهای ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ پرداخته شد. اهداف فرعی تحقیق شامل بررسی گرایش موضوعی مقاله‌ها، الگوی مشارکت نویسندگان به صورت انفرادی و گروهی، جنسیت و سطح تحصیلات نویسندگان، فعالترین نویسندگان، دانشگاه‌ها، سازمانها و مؤسسات پژوهشی هم‌چنین بررسی نوع و روش تحقیق مورد استفاده، میانگین استنادها و درصد استفاده از منابع فارسی و لاتین، وضعیت روزآمدی منابع مورد استفاده، پراستنادترین منابع و نویسندگان بود. روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی و برای تحلیل داده‌های تحقیق از روش تحلیل محتوا و تحلیل استنادی استفاده شد. در تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی شامل فراوانی، درصد و میانگین و آمار استنباطی شامل آزمون کای دو استفاده شد.

در راستای پاسخ به سؤال ۱ تحقیق در خصوص گرایشهای موضوعی مقالات منتشر شده در این نشریه، تحلیل داده‌های تحقیق نشان داد که در کل ۸۱ مقاله منتشر شده به ترتیب بیشترین گرایشها، به موضوعاتی مانند «مبانی و اصول تعلیم و تربیت» با ده عنوان، «مفهوم شناسی و ماهیت تعلیم و تربیت» با نه عنوان و «آرا و اندیشه‌های تربیتی» و «سبکها و روشهای تربیتی» هر کدام با هشت عنوان و کمترین گرایشها به موضوعاتی مانند «مطالعات تطبیقی در تعلیم و تربیت»، «شاخصهای تربیتی» و «روش پژوهش در تعلیم و تربیت اسلامی» هر کدام با یک عنوان اختصاص پیدا کرده است. لازم به ذکر است ۲۰ درصد از عناوین مقاله‌ها به موضوعات عمومی‌تر و جزئی‌تر نسبت به طبقه‌بندی صورت گرفته در این تحقیق اختصاص یافته بود. بررسی این عناوین نشان می‌دهد که بیشتر موضوعات به مسائل فلسفی تعلیم و تربیت اسلامی اختصاص یافته است و موضوعات مطرح شده، کمتر به مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی و عملیاتی کردن مبانی و اصول تعلیم و تربیت

اسلامی در حوزه‌های اجرایی تعلیم و تربیت بویژه در آموزش و پرورش پرداخته‌اند که این مسئله را می‌توان به عنوان یکی از نقاط ضعف این مجله و نویسندگان مقاله‌های آن برشمرد.

در پاسخ به سؤال ۲ این پژوهش مبنی بر میزان مشارکت مردان و زنان در تدوین مقاله‌های این مجله داده‌های جدول و نمودار ۲ نشان می‌دهد در مجموع ۵۲ درصد از مقاله‌ها توسط مردان، ۳۷ درصد از مقاله‌ها به صورت مشترک و تنها ۹ درصد از مقاله‌ها توسط زنان تولید شده است؛ هم‌چنین داده‌ها نشان می‌دهد که در تمامی سالهای مورد بررسی، این میزان یعنی مشارکت مردان به طور چشمگیری از زنان بیشتر بوده است. بررسی داده‌های تحقیق نشان می‌دهد در دوره زمانی مورد نظر، تنها در شماره‌های ۱۱ و ۱۲ فصلنامه، دو مقاله توسط زنان ارائه شده و در پنج شماره از مجله، سهم زنان در هر شماره از مجله فقط یک مقاله بوده و در ۶ شماره از مجله، هیچ مقاله‌ای از سوی زنان ارائه نشده است. هم‌چنین به منظور بررسی الگوی مشارکت مردان و زنان در تدوین مقاله‌ها از آزمون کای دو استفاده شد که نتایج آن نشان داد که در تمامی سالهای مورد بررسی، میزان مشارکت مردان به طور چشمگیری از زنان بیشتر بوده است. لازم به توضیح است این نسبت با میزان مشارکت زنان در آموزش عالی و سهم زنان در هیئت علمی دانشگاه‌ها و نتایج تحقیق ریاحی‌نیا و نوابی‌نژاد (۱۳۹۰) همخوانی ندارد ولی با نتایج تحقیقات سپهر و شادمان‌فر (۱۳۸۸)، رشیدی آشتیانی، لاریجانی (۱۳۹۰) و گرامی‌راد، محمدی، و سرلک (۱۳۹۳) همخوانی دارد.

داده‌های جدول ۴ و نمودار ۳ در زمینه الگوی مشارکت نویسندگان به صورت انفرادی و گروهی (سؤال ۳ تحقیق) نشان می‌دهد، در مجموع ۷۳ درصد از مقاله‌ها به صورت گروهی و تنها ۲۷ درصد از مقاله‌ها به صورت انفرادی (تک نویسنده) تولید شده است. لازم به ذکر است این موضوع طی سالهای مورد بررسی در بیشتر شماره‌های مجله، روند تقریباً یکنواختی دارد. از آنجا که پژوهشهای گروهی در مقایسه با تحقیقات انفرادی، از سرعت، دقت و جامع‌نگری بیشتری برخوردار بوده است و نتایج به مراتب بهتری تولید می‌کند این موضوع یک مزیت برای این نشریه و نویسندگان مقاله‌های آن به شمار می‌آید. لازم به ذکر است که این نتیجه با نتایج و یافته‌های همایی، سلیمانی، و افشار (۱۳۹۰)، ریاحی‌نیا و نوابی‌نژاد (۱۳۹۰) و گرامی‌راد، محمدی، و سرلک (۱۳۹۳) همخوانی دارد ولی با نتایج تحقیقات سپهر و شادمان‌فر (۱۳۸۸)، رشیدی آشتیانی، لاریجانی (۱۳۹۰)، محمدی و دادگر (۱۳۸۶) و لوزادیس و همکاران (۲۰۱۰) همخوانی ندارد.

در راستای پاسخ به سؤال چهار تحقیق در زمینه میزان تحصیلات نویسندگان مقاله‌های مجله،

داده‌های جدول ۵ و نمودار ۴ نشان داد، بیشتر نویسندگان مجله با ۵۶ درصد دارای تحصیلات دکتری و کمترین میزان تحصیلات نویسندگان مجله با ۷ درصد دانشجوی ارشد بوده‌اند؛ هم‌چنین ۱۸ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۱۴ درصد دانشجوی دکتری و مدرک تحصیلی ۹ درصد از نویسندگان نامعلوم بود. این نتیجه با نتایج تحقیقات سپهر و شادمان‌فر (۱۳۸۸)، رشیدی آشتیانی، لاریجانی (۱۳۹۰) و گرامی راد، محمدی، و سرلک (۱۳۹۳) همخوانی دارد.

داده‌های جدول ۶ در راستای پاسخ به اینکه کدام دانشگاه، سازمان یا مؤسسه پژوهشی بیشترین نقش را در ارائه مقاله‌های این فصلنامه برعهده داشته است (سؤال ۵ تحقیق) نشان داد که دانشگاه جامع امام حسین (ع) با ۱۶ نفر نویسنده، دانشگاه اصفهان با ۱۵ نفر نویسنده و دانشگاه علامه با ۱۴ نفر نویسنده بیشترین نقش، و دانشگاه‌های شیراز، بجنورد، حکیم سبزواری، کاشان، گیلان و الزهرا هر کدام با یک نفر نویسنده، کمترین نقش را در تولید مقاله‌های این مجله برعهده داشته‌اند.

با توجه به اینکه بر اساس آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور، مصوب ۸ بهمن ماه ۱۳۹۰ یکی از شاخصهای ارزیابی نشریات فارسی زبان، درصد مقالات چاپ شده خارج از مؤسسه است، یکی از سؤالهای این پژوهش (سؤال ۶) به منظور بررسی درصد مقالات چاپ شده، خارج از مؤسسه طراحی شده بود. با توجه به اینکه نشریه از نظر سازمانی به دانشگاه جامع امام حسین (ع) وابسته است برای پاسخگویی به این سؤال وابستگی سازمانی نویسندگان مقاله‌ها در بازه زمانی تحقیق، مورد بررسی قرار گرفت. داده‌های جدول ۵ نشان داد که ۱۶ نفر از نویسندگان مقاله‌های مورد بررسی از نظر سازمانی به دانشگاه جامع امام حسین (ع) وابسته بوده‌اند که سهم آنان نسبت به کل نویسندگان با ۱۷۷ نفر نویسنده، سهمی تقریباً ۹ درصدی بوده است که قابل قبول است.

سؤال ۷ این تحقیق به منظور شناسایی فعالترین نویسندگان مقاله‌های این مجله طراحی شده بود. داده‌های جدول ۷ نشان‌دهنده نام نویسندگانی است که حداقل دارای ۲ مقاله در این فصلنامه بودند. این داده‌ها نشان می‌دهد که بین نویسندگان، آقایان سعید بهشتی از دانشگاه علامه طباطبایی با ده مقاله و رضا علی نوری از دانشگاه اصفهان با هفت مقاله، پرکارترین نویسندگان این مجله هستند.

ماده ۴-۳ آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور مصوب ۸ بهمن ماه ۱۳۹۰، اشعار می‌دارد که سهم مقالات متعلق به اعضای گروه دبیران، مدیرمسئول و سردبیر در هر شماره از نشریه در صورتی که نویسنده اول و دوم باشند، نباید بیش از دو مقاله باشد؛ لذا یکی از شاخصهای ارزیابی نشریات فارسی‌زبان، درصد مقاله‌های چاپ شده، توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر است، به

همین منظور یکی از سؤالهای این پژوهش (سؤال ۸) به بررسی میزان مقالات چاپ شده توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر مجله اختصاص یافته بود. داده‌های جدول ۸ نشان می‌دهد که از ۸۱ مقاله مورد بررسی، ۱۸ مقاله آن معادل ۲۲ درصد از مقاله‌ها توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر مجله به چاپ رسیده که نسبت قابل قبولی است. هم‌چنین بررسیها نشان داد، که این ضابطه توسط اعضا، گروه دبیران و سردبیر در تمامی شماره‌های نشریه رعایت شده است.

در راستای پاسخ به سؤال ۹ تحقیق در مورد نوع تحقیق و روشهای پژوهش مورد استفاده در مقاله‌های چاپ شده در این مجله، نوع تحقیق به سه گروه تحقیق کیفی، تحقیق کمی و تحقیق ترکیبی طبقه‌بندی شد. داده‌های جدول ۹ و نمودار ۵ نشان داد که از ۸۱ مقاله مورد بررسی ۶۳ مقاله، معادل ۷۸ درصد مقاله‌ها با استفاده از روش تحقیق کیفی، و ۱۸ مقاله معادل ۲۲ درصد با استفاده از روش کمی انجام شده و در هیچ یک از مقاله‌ها از روش تحقیق ترکیبی استفاده نشده بود.

هم‌چنین برای بررسی روشهای تحقیق مورد استفاده در مقاله‌های مجله، این روشها به پنج گروه شامل روشهای توصیفی - تحلیلی، توصیفی - پیمایشی، مطالعات تطبیقی، تحلیل محتوا، و تحقیق تجربی دسته‌بندی شد. داده‌های جدول ۱۰ و نمودار ۶ نشان داد که ۶۷ درصد از مقاله‌ها با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی، ۲۱ درصد از مقاله‌ها با استفاده از روش توصیفی - پیمایشی، ۶ درصد مقاله‌ها با استفاده از روش مطالعات تطبیقی، ۵ درصد با استفاده از روش تحلیل محتوا و تنها ۱ درصد از مقاله‌ها با استفاده از روش تحقیق تجربی انجام شده است. این نتیجه با نتایج تحقیق ریاحی‌نیا و نوایی‌نژاد (۱۳۹۰) همخوانی دارد ولی با نتایج تحقیق لوزادیس و همکاران (۲۰۱۰) همخوانی ندارد.

با توجه به توضیحات، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که در بیشتر مطالعات از روش کیفی استفاده شده است. هم‌چنین ۸۸ درصد از مقاله‌ها با استفاده از روش توصیفی انجام شده است. تحلیل این نتایج نشان می‌دهد که در مقاله‌های این نشریه نسبت به سایر روشهای تحقیق غفلت شده است.

داده‌های جدول ۱۱ در راستای پاسخ به سؤال ۱۰ تحقیق در مورد میانگین کل اسنادها و وضعیت استفاده از منابع فارسی و لاتین در مقاله‌های چاپ شده در این مجله نشان داد، میانگین کل منابع مورد استفاده ۲۶/۲ منبع به ازای هر مقاله بوده است که به مراتب بیشتر از میانگین اسنادهای تحقیقات اشتری (۱۳۸۰)، همایی، سلیمانی، و افشار (۱۳۹۰)، تحقیق محمدی و دادگر (۱۳۸۶)،

کریمی و سلیمانی (۱۳۸۷)، محمودی و اخوتی (۱۳۸۷) و حری و نشاط (۱۳۸۱) است و با نتایج تحقیق ریاحی‌نیا و نوایی‌نژاد (۱۳۹۰) همخوانی دارد. هم‌چنین ۸۲ درصد منابع به زبان فارسی، ۱۸ درصد منابع لاتین بوده است که با نتایج و یافته‌های حری و نشاط (۱۳۸۱)، محمدی و دادگر (۱۳۸۶) همخوانی ندارد ولی با نتایج تحقیقات ریاحی‌نیا و نوایی‌نژاد (۱۳۹۰) و محمودی و اخوتی (۱۳۸۷) همخوانی دارد. هم‌چنین حری و نشاط (۱۳۸۱) در زمینه زبان غالب منابع می‌نویسند که در رشته‌های پزشکی با ۱۰۰ درصد، علوم پایه با ۱۰۰ درصد و کشاورزی با ۱۰۰ درصد و در حوزه علوم انسانی و هنر نیز زبان غالب انگلیسی است. در تفسیر کم بودن میزان استفاده از منابع لاتین، می‌توان به دلایل متفاوتی از جمله مشکل دسترسی به منابع لاتین بویژه در سالهای اخیر، آشنایی کم پژوهشگران این حوزه با زبان انگلیسی و سایر زبانهای خارجی، هم‌چنین کمبود منابع لاتین در حوزه تعلیم و تربیت اسلامی اشاره کرد؛ با این حال، نیاز به مراجعه بیشتر به منابع لاتین برای پژوهشهای غنی‌تر و روزآمدتر احساس می‌شود.

برای پاسخگویی به سؤال ۱۱ در زمینه روزآمد بودن منابع مورد استفاده در مقاله‌های فصلنامه، این منابع بر اساس فاصله زمانی از سال انتشار مقاله، به سه گروه، منابع با قدمت کمتر از پنج سال (به‌عنوان منابع روزآمد) منابع با قدمت ۵ تا ۱۰ سال (به‌عنوان منابع قابل قبول) و منابع با قدمت بیش از ۱۰ سال (به‌عنوان منابع قدیمی) دسته‌بندی شد. بررسی داده‌های جدول ۱۲ نشان داد که از ۲۱۱۹ منبع مورد استفاده، بیشترین منابع با فراوانی ۱۱۳۶ (۵۴ درصد) قدیمی و کمترین منابع با فراوانی ۴۲۷ (۲۰ درصد) روزآمد بوده است. هم‌چنین به‌منظور بررسی وضعیت روزآمدی منابع مقالات فصلنامه از آزمون کای دو استفاده شده است که نتایج این آزمون نشان داد که بیشتر منابع در حد قابل قبول و قدیمی است و روزآمد نیستند که این نتیجه با نتایج و یافته‌های ریاحی‌نیا و نوایی‌نژاد (۱۳۹۰) و حری و نشاط (۱۳۸۱) که میانگین ۸/۵ سال برای منابع مورد استفاده را نشان می‌دهد، همخوانی دارد.

برای تعیین پر استنادترین منابع مورد استفاده در مقالات فصلنامه، (سؤال ۱۲) این منابع به چهار گروه «کتاب»، «مقاله»، «پایان‌نامه» و «سایر» دسته‌بندی و در ادامه فهرست منابع تک‌تک مقاله‌های مورد نظر بررسی، و فراوانی و درصد هر یک از این منابع تعیین شد. داده‌های جدول ۱۴ نشان داد از ۲۱۶۵ منبع مورد استفاده، کتاب با فراوانی ۱۶۰۶ و ۷۴ درصد پر استنادترین منبع و سایر منابع با فراوانی ۷ و ۰/۰۳ درصد کم استنادترین منابع بوده است؛ لذا یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که رفتار

استنادی نویسندگان «کتابمدار» است که این نتیجه با نتایج و یافته‌های اشتری (۱۳۸۰)، همایی، سلیمانی و افشار (۱۳۹۰)، کریمی و سلیمانی (۱۳۸۷)، ریاحی‌نیا و نوابی‌نژاد (۱۳۹۰) و حری و نشاط (۱۳۸۱) همخوانی دارد ولی با نتایج تحقیقات سپهر و شادمان‌فر (۱۳۸۸)، محمودی و اخوتی (۱۳۸۷) و محمدی و دادگر (۱۳۸۶) همخوانی ندارد. حری و نشاط (۱۳۸۱) می‌نویسند که رفتار استنادی نویسندگان رشته‌های پزشکی با ۷۵ درصد، علوم پایه با ۱۰۰ درصد و کشاورزی با ۷۵ درصد «مقاله مدار» است در صورتی که رفتار استنادی نویسندگان متون علمی در حوزه علوم انسانی و هنر با ۶۹ درصد «کتابمدار» است. نتایج با نظر حری و نشاط (۱۳۸۱) در مورد رفتار استنادی نویسندگان متون علمی در حوزه علوم انسانی و هنر هماهنگی دارد.

برای تعیین پر استنادترین نویسندگان (سؤال ۱۳) فهرست منابع تک‌تک مقاله‌های مجله مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد علامه محمدحسین طباطبایی، خسرو باقری، شهید مطهری و عبدالله جوادی آملی به ترتیب با ۷۳، ۶۱، ۵۷ و ۵۱ پر استنادترین نویسندگان مقاله‌های مجله بوده‌اند که با نتایج و یافته‌های همایی، سلیمانی و افشار (۱۳۹۰) در مورد علامه محمدحسین طباطبایی و شهید مطهری همخوانی دارد. هم‌چنین نتایج نشان داد که از ۱۵۲۷ نویسنده مورد استناد، ۹۹۱ نویسنده فارسی‌زبان و ۵۳۶ نویسنده غیرفارسی‌زبان بوده‌اند که از بین آنان ۷۴۷ نویسنده فارسی‌زبان و ۵۰۱ نویسنده غیرفارسی‌زبان یک‌مرتبه مورد استناد قرار گرفته‌اند؛ هم‌چنین ۱۰۸ نویسنده فارسی‌زبان و ۲۷ نویسنده غیرفارسی‌زبان ۲ مرتبه و ۴۹ نویسنده فارسی‌زبان و ۶ نویسنده غیرفارسی‌زبان ۳ مرتبه و ۲۲ نویسنده فارسی‌زبان و یک نویسنده غیرفارسی‌زبان ۴ مرتبه مورد استناد قرار گرفته و ۱۴ نویسنده فارسی‌زبان و ۱ نویسنده غیرفارسی‌زبان ۵ مرتبه مورد استناد قرار گرفته و ۱۳ نویسنده فارسی‌زبان ۶ مرتبه و ۳ نویسنده فارسی‌زبان ۷ مرتبه و ۸ نویسنده فارسی‌زبان ۸ مرتبه و ۱ نویسنده فارسی‌زبان ۹ مرتبه مورد استناد قرار گرفته‌اند.

در راستای پاسخگویی به سؤال ۱۴ تحقیق در زمینه بررسی میزان رعایت سبک استناددهی مورد قبول مجله نتایج تحقیق نشان داد که ۷۰ درصد از مقاله‌ها، سبک استناددهی مورد قبول مجله (سبک ای، پی، ای) را رعایت نموده و تنها ۳۰ درصد از مقاله‌ها این موضوع را رعایت نکرده است. لازم به ذکر است که میزان رعایت سبک استناددهی مورد قبول مجله در پنج شماره اول کم بوده ولی در شماره‌های بعدی این موضوع اصلاح شده، و به حد قابل قبولی رسیده است.

پیشنهادها

به دلیل کمبود در زمینه رعایت سبک استناددهی مورد قبول مجله پیشنهاد می‌شود:

الف) الزام نویسندگان به رعایت سبک استناددهی مورد قبول مجله

ب) دقت و کنترل بیشتر مسئولان و ویراستاران نشریه بر رعایت این امر تا دستیابی به

استانداردهای قابل قبول در نشریات معتبر علمی

از آنجا که پژوهشهای گروهی در مقایسه با تحقیقات انفرادی، نتایجی بمراتب بهتر دارد، پیشنهاد می‌شود مسئولان مجله به منظور گسترش فرهنگ فعالیت‌های گروهی بین پژوهشگران این حوزه، اولویت پذیرش مقاله‌ها را به مقاله‌های گروهی اختصاص دهند.

با توجه به نتایج و یافته‌های تحقیق در مورد روشهای تحقیق در مقاله‌های این مجله، پیشنهاد

می‌شود، اولویت پذیرش مقاله‌ها به تحقیقات با روشهای کمی و تجربی اختصاص یابد.

با توجه به نتایج و یافته‌های تحقیق در مورد گرایشهای موضوعی مقاله‌ها پیشنهاد می‌شود

اولویت پذیرش مقاله‌ها به تحقیقات در حوزه‌های کاربردی تعلیم و تربیت اختصاص یابد.

منابع

احمد لاری، رکن الدین؛ فرزین، فرزانه (۱۳۷۶). بررسی مقالات کتابداری و اطلاع رسانی ۱۳۷۴ - ۱۳۷۵. کتابداری. (۳۱): ۲۷ - ۲۶.

اشتری، مهلقا (۱۳۸۰). تحلیل استنادی مقالات فلسفی فارسی طی سالهای ۱۳۷۰ - ۱۳۷۷. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات. (۴۶): ۲۲ - ۸.

حری، عباس (۱۳۷۹). بررسی گرایش موضوعی آثار علمی و پژوهشی کتابداری و اطلاع رسانی ایران از آغاز تا پایان سال ۱۳۷۷. فصلنامه کتاب. ۸ (۴): ۶۸ - ۶۲.

حری، عباس؛ نشاط، نرگس (۱۳۸۱). بررسی رفتار استنادی نویسندگان مقاله‌های مندرج در مجله روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران از آغاز تا پایان سال ۱۳۷۹. روانشناسی و علوم تربیتی. ۳۲ (۲): ۳۳ - ۱.

رشیدی آشتیانی، اعظم؛ لاریجانی، حسن (۱۳۹۰). تحلیل محتوای نشریه‌های علمی - پژوهشی در حوزه موضوعی اقتصاد در سالهای ۱۳۸۹ - ۱۳۸۵. برنامه‌ریزی و بودجه. ۱۶ (۳): ۱۵۷ - ۱۳۳.

ریاحی نیا، نصرت؛ نوابی نژاد، شکوه (۱۳۹۰). تحلیل محتوایی و استنادی مقالات فصلنامه تحقیقات زنان. فصلنامه تحقیقات زنان. ۵ (۱): .

سپهر، فرشته؛ شادمان فر، سمانه (۱۳۸۸). تحلیل محتوای مقالات همایش‌های انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران از سال ۷۹ تا پایان سال ۸۵. فصلنامه دانش شناسی (علوم کتابداری و اطلاع رسانی و فناوری

اطلاعات). ۲ (۴): ۳۸ - ۲۵.

قهنویه، حسن؛ موحدی، فریده؛ یارمحمدیان، محمدحسین؛ عجمی، سیما (۱۳۹۰). تحلیل محتوایی و استنادی مقاله‌ها چاپ‌شده در مجله علمی پژوهشی مدیریت اطلاعات سلامت. مدیریت اطلاعات سلامت. ۸ (۱): ۹۶ - ۸۶.

کریمی، رضا، سلیمانی، راضیه (۱۳۸۷). تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علوم حدیث. علوم حدیث. ۱۳ (۳-۴): ۴۲۱ - ۴۰۰.

گرامی راد، فاطمه؛ محمدی، مهدی؛ سرلک، نرگس (۱۳۹۳). تحلیل محتوای مقاله‌های مجلات علمی - پژوهشی حسابداری و مالی منتشره بین سالهای ۱۳۹۲ - ۱۳۸۷. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت. ۷ (۲۳): ۱۲۱ - ۱۰۵.

متقی دادگر، امیر؛ کریمی، رضا؛ عباداله عموقین، جعفر (۱۳۸۸). تحلیل استنادی مقالات ۳۰ شماره از فصلنامه پژوهشهای فلسفی کلامی منتشره بین سالهای ۱۳۸۷ - ۱۳۶۸. پژوهشهای فلسفی - کلامی. ۴۱ (۴۱): ۳۱۵ - ۲۸۷. محمدی، مهدی؛ متقی دادگر، امیر (۱۳۸۶). تحلیل استنادی مقالات منتشر شده در ۳۰ شماره فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی بین سالهای ۱۳۸۴ - ۱۳۷۶. کتابداری و اطلاع رسانی. ۳۸ (۳۸): ۳۶ - ۷.

محمودی، زلیخا؛ اخوتی، مریم (۱۳۸۷). تحلیل استنادی مقاله‌های پنج مجله علمی فارسی کتابداری و اطلاع رسانی بین سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵. علوم و فناوری اطلاعات، ۲۴ (۲): ۶۴ - ۴۹. معاونت پژوهش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. (۱۳۹۰). آیین‌نامه تعیین اعتبار نشریات علمی کشور، مصوب ۸ بهمن ماه ۱۳۹۰.

نیازی، سیمین (۱۳۸۰). بررسی گرایش‌های موضوعی نشریات کتابداری و اطلاع رسانی در سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۷۷. فصلنامه کتاب. ۱۲ (۱۲): ۱۶ - ۲۸.

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (۱۳۹۳). فهرست نشریات علمی دارای اعتبار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۱۳۹۴). فهرست نشریات علمی دارای اعتبار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. همایی، بهروز؛ سلیمانی، راضیه؛ افشار، ابراهیم (۱۳۹۰). تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علمی - پژوهشی معرفت فلسفی شماره‌های ۳۰-۱. فصلنامه علمی - پژوهشی معرفت فلسفی. ۳ (۱): ۱۹۴ - ۱۷۵.

Buboltz, Walter Jr.; Deemer, Eric; and Hoffmann, Rebecca. (2010). Content Analysis of the Journal of Counseling Psychology: Buboltz, Miller, and Williams (1999) 11 Years Later. *Journal of Counseling Psychology*, Vol. 57, No. 3, PP368-375.

Luzadis VA; Castello L; Choi J; Greenfield E; Kim SK; Munsell J; Nordman E; Franco C; and Olowabi F. (2010). "The science of ecological economics: A content analysis of ecological economics 1989-2004". *Annals of the New York Academy of Science*, 1185 (1), PPI -10

